

Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej

<https://ofiary.ipn.gov.pl/ofi/z-archiwum-ipn/aktualnosci/19679,Nosila-pseudonim-Marcysia.html>
27.02.2024, 05:36

NOSIŁA PSEUDONIM „MARCYSIA”

kształcenia. We wrześniu 1939 r. działała w Ochotniczej Służbie Kobiet. W październiku wstąpiła do tajnej organizacji konspiracyjnej Służba Zwycięstwa Polski (od listopada 1939 r. Związek Walki Zbrojnej). Nosiła pseudonim „Marcysia” (inne pseudonimy: „Miłasha”, „Maniuta” lub też „Pani na Zagrodzie”). Początkowo przydzielono ją do komórki zajmującej się szyframi, później przeszła do wydziału łączności z zagranicą o nazwie „Zagroda”, którym kierowała od 1940 r. Do jej zadań należało m.in.: wysyłanie meldunków do polskiego rządu na uchodźstwie czy wytyczanie tras kurierskich.

Niestety, w marcu 1944 r., na skutek donosu na Gestapo, działalność komórki kierowanej przez Malessę została przerwana, a jej członków aresztowano. Ona sama zdołała uniknąć zatrzymania. Kilka miesięcy później „Marcysia” straciła swojego drugiego męża – mjr. Jana Piwnika ps. „Ponury”, który zginął w czasie walki z Niemcami w miejscowości Jewłasze. Emilia Malessa brała udział w powstaniu warszawskim. Po zakończeniu walk wyszła z miasta razem z ludnością cywilną. Przebywała w obozie Dulag 121 w Pruszkowie, następnie zdołała uciec z transportu wywożącego ludność do III Rzeszy. Dotarła do Krakowa.

Od stycznia 1945 r. była w organizacji „NIE”, w której odpowiadała za łączność z zagranicą. Tę samą funkcję pełniła w Delegaturze Sił Zbrojnych, a od września w Zrzeszeniu Wolność i Niezawisłość. W październiku podjęła decyzję o rezygnacji z pracy podziemnej, na co otrzymała zgodę swoich przełożonych. 31 października 1945 r. została aresztowana przez UB. Była przesłuchiwana przez Józefa Różańskiego, szefa Wydziału Śledczego MBP, który nakłaniał ją do wydania nazwisk członków WiN oraz całej struktury organizacji.

Malessa zdecydowała się to uczynić. Uwierzyła zapewnieniom funkcjonariusza bezpieczeństwa, że jej koledzy z organizacji będą bezpieczni. Niestety wielu z nich zostało aresztowanych. Prośby „Marcysi” o ich uwolnienie (w tym celu podejmowała nawet głodówki), Różański zbywał zapewnieniami, że po wyjaśnieniu paru kwestii zostaną wypuszczeni na wolność.

W styczniu 1947 r. przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Warszawie rozpoczął się proces działaczy WiN. Na początku lutego zapadły wyroki. Emilia Malessa otrzymała karę 2 lat

więzienia. Następnie decyzją Bolesława Bieruta została ułaskawiona. Po opuszczeniu więzienia próbowała walczyć o swoich kolegów, którzy nadal byli przetrzymywani przez UB. Zamierzała w tej sprawie spotkać się z J. Różańskim, słała również listy, m.in. do gen. Stanisława Radkiewicza, jednak pozostawały one bez odpowiedzi. Środowisko byłych żołnierzy AK traktowało ją jak zdrajczynię.

Złamana całą sytuacją, a przede wszystkim brakiem możliwości udzielenia pomocy kolegom z WiN, 5 czerwca 1949 r. Emilia Malessa popełniła samobójstwo. Została pochowana na Bródnie w Warszawie. W 2007 r. jej prochy zostały przeniesione do Panteonu Żołnierzy Polski Walczącej na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Opracowała: Ewa Wójcicka